

ระบบเลือกตั้งกับการคาดคะเนชัยชนะในการเลือกตั้ง ของพรรคการเมือง*

พรณชฎา ศิริวรรณบุศย์**
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

*บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบเลือกตั้งแบบ
ถ่ายโอนคะแนนเสียงและแบบจัดลำดับความชอบ” สนับสนุนโดย สถาบันพระปกเกล้า
**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
(Email: punchada.sir@mahidol.ac.th)

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษาเปรียบเทียบระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ (Alternative Vote: AV) และระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง (Single Transferable Vote: STV) ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย โดยนำระบบเลือกตั้งดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อทดสอบผลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อ พ.ศ.2550 และ 2554 ว่าจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงผลเลือกตั้งในอดีตหรือไม่ อย่างไร จากการทดสอบดังกล่าว พบว่าผลเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2550 และ 2554 โดยรวมไม่เปลี่ยนแปลง เมื่อนำมาทดสอบกับระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง กล่าวคือ พรรคเพื่อไทยหรือพรรคพลังประชาชนในอดีตยังคงครองที่นั่งมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ แม้ที่นั่งจะลดลงจากการคำนวณที่นั่งโดยระบบ AV และ STV ก็ตาม อย่างไรก็ตาม ผลจากการทดสอบยังแสดงให้เห็นด้วยว่า พรรคการเมืองขนาดเล็ก เช่น พรรคชาติไทย รมช.ฉัตรชัย และพรรคเพื่อแผ่นดิน ได้ประโยชน์หากนำระบบเลือกตั้งทั้ง 2 แบบนี้มาใช้ โดยจะได้จำนวนที่นั่งเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ซึ่งส่งผลให้พรรคขนาดเล็กเหล่านี้มีโอกาสมีอำนาจในการต่อรองเพื่อจัดตั้งรัฐบาลมากขึ้นเช่นกัน ส่วนในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์นั้นจำนวนที่นั่งไม่เปลี่ยนแปลงหากคิดคำนวณผลเลือกตั้งโดยระบบ จัดลำดับความชอบ และระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง กล่าวคือจำนวนที่นั่งที่เสียไปและได้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับที่เท่ากัน

คำสำคัญ: ระบบเลือกตั้ง ระบบเลือกตั้งแบบแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ

Electoral System and the Alternative Prediction of Party Competition in Thailand*

Punchada Sirivunnabood**

Faculty of Social Science and Humanities,
Mahidol University

* This research article is a part of the research project entitled the Comparative Study on Electoral System: the Single Transferable Vote (STV) vs. Alternative Vote (AV) funded by the King Prajadhipok's Institute'

** Assistant Professor, Faculty of Social Science and Humanities, Mahidol University (Email: punchada.sir@mahidol.ac.th)

Abstract

This research project is focusing on a comparative study of two electoral systems, Alternative Vote (AV) and Single Transferable Vote (STV), and their impact on the parliamentary elections in Thailand. In order to understand their effect on the elections in Thailand, we applied the AV and STV systems to examine the electoral results in 2007 and 2011, respectively. The results show that the electoral outcomes in 2007 and 2011 were not changed much under the AV and STV counting formulas. The Phuea Thai or former People Power Party continues to maintain the highest parliamentary seats compared to other political parties. On the other hand many small parties benefit the most from the AV and STV systems. Those small parties such as Chart Thai Party, Phuea Pandin Party and Matchimathipatai Party receive more seats from the AV and STV simulations. The increasing number of seats among small parties may allow them to enhance their negotiation power when the major party forms the coalition government. In the case of the Democrat Party, however, it does not advantage from the AV and STV systems since the party gain no extra seat under these systems.

Keywords: Electoral System, Alternative Vote (AV) and Single Transferable Vote (STV)

บทนำ

ในช่วงปีที่ พ.ศ.2558 ที่ผ่านมา มีการพูดคุยถึงแนวทางในการการปฏิรูปด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านระบบราชการ การกระจายอำนาจ ด้านกฎหมาย สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม รวมทั้งระบบการเมืองการปกครอง ว่าควรพัฒนาไปในทิศทางใด เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงและพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว และสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลกได้ ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ได้เสนอแนวคิดอย่างหลากหลายเพื่อการปฏิรูปประเทศ อย่างไรก็ตามในด้านการเมืองนั้นแนวคิดหนึ่งที่ได้ยินอยู่บ่อยครั้ง และมีการแสดงความเห็นอย่างต่อเนื่องคือ การพัฒนาระบบเลือกตั้ง ให้เหมาะสมต่อสภาพสังคมการเมืองของประเทศไทย นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนมาก อาทิ ศาสตราจารย์ ดร.นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล และรองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎ์ โทณวณิก เป็นต้น ได้มีการถกเถียงรูปแบบของระบบเลือกตั้งที่ควรนำมาปรับใช้กับสังคมไทยซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- ระบบผสมตามเดิม แบบเขต 375 ที่นั่ง และบัญชีรายชื่อ 125 ที่นั่ง (mixed-member majoritarian system: MMM, with 375:125 seats)
- ระบบผสม แบบเขตร้อยละ 50 และบัญชีรายชื่อร้อยละ 50 (mixed-member majoritarian system: MMM with 50:50 ratio)
- ระบบเลือกตั้ง แบบประเทศเยอรมัน โดยระบบผสม แบบสัดส่วน (mixed-member proportional system: MMP)

- ระบบบัญชีรายชื่อแบบเปิด (open-list PR) โดยใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง
- ระบบบัญชีรายชื่อแบบปิด (closed-list PR) โดยใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง
- ระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง (single transferable vote: STV) โดยใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง
- ระบบจัดลำดับความชอบ (alternative vote: AV)
- กลับไปใช้เสียงข้างมากธรรมดา มีตัวแทนมากกว่า 1 คน (Bloc Vote) เหมือนก่อนการปฏิรูปการเมืองเมื่อ พ.ศ. 2540
- การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีโดยตรง เป็นต้น

ในอดีตที่ผ่านมา การเลือกตั้งของประเทศไทยนั้น ระบบเลือกตั้งได้ถูกออกแบบมาให้ผู้ที่ได้คะแนนสูงที่สุดเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง หรือ winner takes all ซึ่งการเลือกตั้งดังกล่าวจะทำให้คะแนนเสียงของประชาชนที่เลือกผู้สมัครคนอื่นที่ไม่ได้ชนะการเลือกตั้งหมดคุณค่าไป ในบางกรณีผู้ที่ได้คะแนนอันดับหนึ่งได้มากกว่า ผู้ที่ได้คะแนนอันดับสองเพียงไม่กี่คะแนน คะแนนของที่เลือกผู้สมัครอันดับที่ 2 กลับไม่ได้รับการเหลียวแล แต่โดนตัดทิ้งไป ทำให้เสียงของประชาชนที่ออกมาเลือกตั้ง และเลือกผู้สมัครคนอื่นที่ไม่ใช่ผู้ชนะหมดโอกาส หมดความหมายไปโดยปริยายไม่มีผลในการเลือกผู้นำหรือตัวแทนของตนเอง

เพื่อแก้ไขคะแนนอันสูญเสียไปอย่างไร้ประโยชน์ หรือ wasted votes ดังกล่าว จึงมีการพัฒนาระบบเลือกตั้งแบบอื่นๆ ขึ้นมาในหลายประเทศ อาทิ ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง (Single Transferable Vote: STV) และระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ (Alternative Vote: AV) ซึ่งทั้ง 2 ระบบ มุ่งเน้นให้ทุกคะแนนเสียงที่

ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมีความหมายในการเลือกผู้แทนในพื้นที่ของตนเอง

ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง เป็นระบบเลือกตั้งประเภทหนึ่งภายใต้ระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วน หรือ Proportional System ดังนั้นในการนับคะแนนเสียง ผู้ชนะจะต้องได้คะแนนสัดส่วนที่มากกว่าผู้สมัครคนอื่น ๆ ไม่ใช่เพียงแค่ได้คะแนนสูงที่สุดจากผู้สมัครทั้งหมดเท่านั้น ส่วนระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบเป็นระบบเลือกตั้งประเภทหนึ่งของระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก หรือ Majoritarian System แต่เป็นระบบเสียงข้างมากแบบเด็ดขาด กล่าวคือ ผู้ชนะต้องได้คะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั้งหมด หรือ ร้อยละ 50+1 คะแนน หากชนะการเลือกตั้งในลักษณะนี้ทำให้ผู้ชนะได้รับชัยชนะมาอย่างชอบธรรมและยุติธรรมมากกว่าระบบเลือกตั้งอื่นๆ เนื่องจากจำนวนคะแนนที่ผู้ชนะได้รับนั้นเกินกว่ากึ่งหนึ่งของประชาชนผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตนั้น

ในงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาเปรียบเทียบระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง และระบบจัดลำดับความชอบ ว่าจะมีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน หากจะพัฒนาเป็นระบบเลือกตั้งของประเทศไทยต่อไป รวมทั้งระบบดังกล่าวจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบพรรคการเมืองของไทย หรือไม่ อย่างไร โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำผลการเลือกตั้ง ในระบบเขต เมื่อ พ.ศ.2550 และ พ.ศ.2554 มาวิเคราะห์โดยใช้ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง และระบบจัดลำดับความชอบในการศึกษาวิจัยตามลำดับ

ผลการเลือกตั้ง พ.ศ.2550 นำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง เนื่องจากเป็นการเลือกตั้งที่เลือกผู้แทนได้มากกว่า 1 คนในแต่ละเขตเลือกตั้ง

และผลการเลือกตั้ง พ.ศ.2554 นำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ เนื่องจากเป็นการเลือกตั้งแบบเขตเดียวคนเดียว ผลจากการวิเคราะห์อาจทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในผลการเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมือง และพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน รวมทั้งเพื่อเข้าใจถึงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งให้เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไปในอนาคต โดยที่ระบบเลือกตั้งทั้ง 2 แบบนี้จะช่วยให้คะแนนเสียงเลือกตั้งทุกเสียงมีบทบาทและความสำคัญในการเลือกสมาชิกผู้แทนราษฎร โดยคะแนนเสียงเลือกตั้งเหล่านั้นจะไม่สูญเสียไปอย่างไร้ประโยชน์ หรือ “wasted votes” ในการเลือกตั้งต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง (STV) และระบบจัดลำดับความชอบ (AV) โดยอ้างอิงผลการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2550 และพ.ศ.2554 ตามลำดับ
2. เพื่อศึกษาและเข้าใจถึงอิทธิพลของระบบเลือกตั้งทั้ง 2 แบบต่อการเปลี่ยนแปลงผลการเลือกตั้ง และระบบพรรคการเมืองในประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของระบบเลือกตั้งทั้ง 2 แบบในการพัฒนาระบบเลือกตั้งของไทยต่อไปในอนาคต

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์งานวิจัยทางเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบเลือกตั้งและผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอดีต โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบเลือกตั้งทั่วไป ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง และระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ รวมทั้งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2550 และ พ.ศ.2554 เนื่องจากผลการเลือกตั้งทั้ง 2 ปีนี้เป็นผลการเลือกตั้งล่าสุดที่ทำให้เห็นถึงพฤติกรรม และแนวโน้มการเลือกตั้งของประชาชนชาวไทย นอกจากนี้ ผลการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 เป็นการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ ซึ่งสามารถนำมาศึกษา ระบบเลือกตั้ง แบบถ่ายโอนคะแนนเสียง (STV) ได้ และ ผลการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ.2554 ซึ่งเป็นระบบเขตเดียวเบอร์เดียว สามารถนำมาศึกษา ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ (AV) ได้

ขั้นที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใน 2 ประเด็นที่สำคัญคือระเบียบวิธีวิจัย และผลการศึกษา

ขั้นที่ 3 สังเคราะห์ผลที่ได้จากงานวิจัยโดยจัดแบ่งเป็น 3 หมวดสำคัญ คือ ผลการวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งโดยใช้ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และบทสรุปพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ระบบการเลือกตั้ง คือวิธีในการแปลเจตจำนงของประชาชนเป็นจำนวนสมาชิกรัฐสภาที่ได้รับการเลือกตั้ง ดังนั้น ระบบเลือกตั้งจึงหมายถึง ระบบการคิดคะแนนของผู้ที่มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อชี้ขาดว่าใครเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง เข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา หรือเป็นฝ่ายบริหาร (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2524: 3-5) ดังนั้นระบบการเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเป็นคัดเลือกตัวแทนของประชาชน ใน

ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมักมีการนำระบบเลือกตั้งที่แตกต่างกันมาใช้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ วัฒนธรรมทางการเมือง ลักษณะทางสังคม และพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นๆ (กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, 2531) สำหรับระบบเลือกตั้งที่มีใช้อยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งรวมประเทศที่ยังมีการปกครองแบบเผด็จการ หรือ Authoritarian regime แต่มีการเลือกตั้งแบบทางตรง คือ ประเทศบรูไน ซาอุดีอาระเบีย และลิเบียนั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบที่สำคัญ ดังนี้

1. ระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก หรือ Majoritarian System ระบบการเลือกตั้งนี้ ประกอบไปด้วยรูปแบบวิธีการเลือกตั้งที่ต่างกัน สามารถแบ่งวิธีการเลือกตั้ง ภายใต้ระบบเสียงข้างมาก ได้ดังนี้ คือ ระบบเสียงข้างมาก (First-Past-the-Post), ระบบเลือกตั้งแบบลงคะแนนเสียงสองรอบ (Second Ballot), ระบบเสียงข้างมากธรรมดา มีตัวแทนมากกว่า 1 คน (Bloc Vote), ระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง (Single Non-Transferable Vote) และระบบจัดลำดับความชอบ (Alternative Vote)

2. ระบบเลือกตั้งแบบผสม หรือ Mixed System นักวิชาการบางท่าน เรียกระบบนี้ว่า Combined System ระบบการเลือกตั้งแบบผสมนี้ จะเป็นการใช้ระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก และสัดส่วนร่วมกัน

3. ระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วน หรือ Proportional System ซึ่งประกอบไปด้วยระบบบัญชีรายชื่อ (Party-List System) และ ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง (Single Transferable Vote System)

ระบบเลือกตั้งแบบการจัดลำดับความชอบ หรือ Alternative Vote (AV) นี้ เป็นระบบเลือกตั้งประเภทหนึ่งของระบบเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากที่มีใช้อยู่ในไม่กี่ประเทศทั่วโลก อาทิ ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีของไอร์แลนด์ การเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรของฟีจี และการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรของประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ก็ดีประเทศออสเตรเลียถือเป็นแม่แบบที่สำคัญของการเลือกตั้งแบบระบบการจัดลำดับความชอบนี้ ซึ่งในออสเตรเลียเรียกกระบวนนี้ว่า Preferential Voting

การเลือกตั้งระบบการจัดลำดับความชอบ หรือ AV เริ่มมีการคิดค้น และมีใช้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศออสเตรเลีย ครั้งแรกในปี พ.ศ.2462 มีลักษณะคล้ายกับระบบเลือกตั้งแบบลงคะแนนเสียงสองรอบ หรือ Second Ballot Elections คือในการนับคะแนนของผู้ที่จะชนะการเลือกตั้งต้องได้รับคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมด หรือ 50%+1 ในการลงคะแนนเสียงนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งภายในเขตของตน ให้กับผู้สมัครที่ตนเองต้องการเลือกมากที่สุดโดยเรียงลำดับที่ชอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด โดยในการเรียงลำดับในบางพื้นที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องเรียงลำดับความชอบให้ผู้สมัครทุกคน ซึ่งในออสเตรเลีย เรียกการเรียงลำดับในลักษณะนี้ว่า Preferential voting – full allocation of preferences อย่างไรก็ตาม ในบางพื้นที่หรือเขตเลือกตั้งไม่ได้กำหนดว่าต้องเรียงลำดับผู้ลงสมัครทุกคน แต่เรียงตามจำนวนที่กฎหมายเลือกตั้งในแต่ละพื้นที่กำหนด ในประเทศออสเตรเลีย เรียกการเรียงลำดับแบบนี้ว่า Preferential voting-optional allocation of preferences

ในการนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง ผู้ชนะต้องได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งจากผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมด หากมีผู้สมัครคนใดได้เสียงเกินกึ่งหนึ่งก็จะเป็นผู้ชนะในการเลือกตั้งนั้นไม่ต้องนับคะแนนใหม่อีก อย่างไรก็ตามหากไม่มีผู้สมัครคนใดได้เสียงเกินกึ่งหนึ่งในการนับคะแนนรอบแรกแล้วนั้น ผู้ที่ได้คะแนนน้อยที่สุด ถือว่าตกรอบไป และจะนำคะแนนจากบัตรเลือกตั้งของผู้สมัครที่ตกรอบมานับใหม่โดยให้คะแนนกับคนที่ยังอยู่ในการแข่งขัน หรืออีกนัยหนึ่งผู้สมัครที่ได้รับเลือกเป็นอันดับที่สองจะได้คะแนนในการนับครั้งที่สองจากบัตรคะแนนของผู้สมัครที่ตกรอบ ทำเช่นนั้นจนได้ผู้สมัครที่ได้เสียงเกินกึ่งหนึ่ง ผู้สมัครคนนั้นจะชนะการเลือกตั้งในเขตนั้น

สำหรับบัตรเลือกตั้งของระบบ การจัดลำดับความชอบ จะแตกต่างจากบัตรเลือกตั้งทั่วไป คือจะมีทั้งชื่อผู้สมัคร ชื่อพรรคที่ผู้สมัครสังกัด และต้องมีที่ว่างพอที่จะให้ประชาชนจัดลำดับตัวเลขความชอบให้กับผู้สมัครแต่ละคนด้วย (McAllister and Makkai, 1993)

สำหรับระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียงหรือ Single Transferable Vote (STV) เป็นระบบเลือกตั้งประเภทหนึ่งภายใต้ระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วน หรือ Proportional Representative และมีใช้อยู่ใน ประเทศออสเตรเลียไอลแลนด์ และมัลตา ทั้งนี้ประเทศออสเตรเลียเป็นต้นแบบทั้งระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง (STV) และจัดลำดับความชอบ (AV) ในประเทศออสเตรเลียนั้นมีการใช้ทั้งระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง และจัดลำดับความชอบในแต่ละพื้นที่ของประเทศแตกต่างกันไป ทั้งนี้เนื่องจากประเทศออสเตรเลียนี้มีการปกครองแบบสหพันธรัฐ ดังนั้นแต่ละรัฐจึงมีรูปแบบการเลือกตั้งแตกต่างกันไป ดังตารางแสดงระบบเลือกตั้งที่มีใช้อยู่ในแต่ละมลรัฐในประเทศออสเตรเลีย

ตารางที่ 1: ระบบเลือกตั้งที่มีใช้ในประเทศออสเตรเลีย

มลรัฐ	รัฐสภา	Seats	วาระ (ปี)	ระบบเลือกตั้ง
Commonwealth	House of Representatives	150	3	Preferential voting—full allocation of preferences
	Senate	76	6	Proportional representation - 'Senate' model
New South Wales	Legislative Assembly	93	4	Preferential voting -optional allocation of preferences
	Legislative Council	42	8	Proportional representation
Victoria	Legislative Assembly	88	4	Preferential voting – full allocation of preferences
	Legislative Council	40	4	Proportional representation — 'Senate' model
Queensland	Legislative Assembly	89	3	Preferential voting—optional allocation of preferences
Western Australia	Legislative Assembly	57	4	Preferential voting—full allocation of preferences
	Legislative Council	34	4	Proportional representation- 'Senate' model

มลรัฐ	รัฐสภา	Seats	วาระ (ปี)	ระบบเลือกตั้ง
South Australia	House of Assembly	47	4	Preferential voting—full allocation of preferences
	Legislative Council	22	8	Proportional representation—‘Senate’ model
Tasmania	House of Assembly	25	4	Proportional Representation—Hare-Clark model
	Legislative Council	15	6	Preferential voting—optional (partial) allocation of preferences
Northern Territory	Legislative Assembly	25	4	Preferential voting – full allocation of preferences
Australian Capital Territory	Legislative Assembly	17	4	Proportional representation — Hare-Clark model

ที่มา: Election Commission of Australia, 2015.

ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียงมีลักษณะหลายประการคล้ายกับระบบจัดลำดับความชอบ เช่น มีการจัดลำดับความชอบในบัตรเลือกตั้ง และมีการโอนคะแนนเสียงให้ผู้สมัครในอันดับคะแนน แต่จะต่างกันคือ ระบบถ่ายโอนคะแนนเสียงใช้ในเขต

เลือกตั้งที่มีผู้แทนได้มากกว่า 1 คน หรือ District Magnitude¹ มากกว่า 1 ซึ่งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้งจะแบ่งประเทศออกเป็นเขตเลือกตั้งขนาดเล็ก พรรคการเมืองสามารถส่งผู้สมัครได้ตามจำนวนที่ต้องการ ในการเลือกตั้งนั้นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเลือกผู้แทนโดยการจัดลำดับความชอบให้ผู้สมัครที่ตัวเองนิยมมากที่สุด จนถึงลำดับที่ขึ้นชื่อน้อยที่สุด ตามจำนวนผู้แทนในเขตนั้นๆ ฟิงมีได้ หรือตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องเรียงลำดับผู้สมัครที่ตนต้องการมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ระบบถ่ายโอนคะแนนเสียงจึงนิยมใช้ในเขตเลือกตั้งเล็กๆ ที่มีผู้แทนได้ประมาณ 4-5 คน มากกว่าเขตใหญ่ เพื่อป้องกันความยุ่งยากในลงคะแนนของประชาชน และในการนับคะแนนของเจ้าหน้าที่

สำหรับรูปแบบของบัตรเลือกตั้งนั้น จะเป็นแบบ Ordinal หรือเลือกผู้สมัครได้มากกว่า 1 คน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจเลือกผู้สมัครที่มาจากพรรคเดียวกันหรือไม่ก็ได้ ในบางมลรัฐของประเทศออสเตรเลีย ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องเลือกผู้สมัครให้ครบตามจำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ฟิงมีได้ในเขตนั้น หากไม่ครบจะถือเป็นบัตรเสีย อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศ หากผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ต้องการจะเลือกผู้สมัครตามจำนวนที่กำหนด หรือ อาจเลือกเพียงคนเดียวก็ทำได้เช่นกัน เช่นใน

¹District Magnitude หมายถึง การเปลี่ยนจำนวนคะแนนเป็นที่นั่งในแต่ละเขตเลือกตั้ง บางครั้งมีการคำนวณความเหมาะสมในการกระจายคะแนนเป็นที่นั่งในแต่ละเขต หาก District Magnitude มีขนาดใหญ่แสดงว่ามีการกระจายที่นั่งให้กับประชาชนที่มาจากหลายกลุ่มของสังคม นักวิชาการจำนวนมากจึงมีการกล่าวไว้ในระบบ PR นั้น District Magnitude จะมีค่าสูงเนื่องจากมีการกระจายที่นั่งให้กับตัวแทนของประชาชนที่มาจากหลากหลายกลุ่มได้มากกว่าการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก หรือ majoritarian electoral system

ประเทศไอร์แลนด์ ไม่ได้มีกฎข้อบังคับให้ประชาชนเลือกให้ครบตามจำนวนผู้สมัครที่จะพึงมีได้ในเขตนั้นๆ

การนับคะแนนในระบบเลือกตั้งแบบโอนคะแนนเสียงค่อนข้างสลับซับซ้อน หลังจากปิดหีบการเลือกตั้งแล้วบัตรลงคะแนนทั้งหมดในเขตนั้นๆ จะนำมารวมกันเพื่อคำนวณหาคะแนนขั้นต่ำ หรือโควตา (Quota) ที่ผู้สมัครแต่ละคนต้องได้คะแนนขั้นต่ำเพื่อที่จะได้รับเลือกตั้ง การคำนวณคะแนนโควตาขั้นต่ำนี้เรียกว่า Droop Quota ซึ่งเป็นสูตรการคำนวณที่คิดโดยนักคณิตศาสตร์ และทนายความ ชื่อว่า H.R. Droop หลักของสูตรคิดคำนวณคะแนนเลือกตั้งนี้ คือ

$$\text{Droop Quota} = \left\{ \frac{\text{จำนวนคะแนนเลือกตั้งทั้งหมด}}{\text{จำนวนที่นั่งที่พึงมีได้ในเขตนั้น} + 1} \right\} + 1$$

หลังจากการคำนวณโควตาแล้ว และถ้าผู้สมัครคนใดได้คะแนนถึงเกณฑ์ตามโควตา ผู้สมัครคนนั้นจะได้รับเลือกตั้งและได้ที่นั่งในรัฐสภาไป หากถ้าไม่มีผู้สมัครคนใดได้คะแนนถึงตามโควตาที่กำหนด หรือจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบในเขตเลือกตั้งนั้นๆ จะต้องมีการนับคะแนนใหม่โดยการโอนคะแนนจากบัตรเลือกตั้งชุดเดิมระหว่างผู้สมัคร และจะนับคะแนนใหม่หลายรอบจนกว่าจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งจะครบตามที่กำหนดในเขตเลือกตั้งนั้น

สำหรับการนับคะแนนใหม่ในรอบที่ 2 นั้นผู้สมัครที่ได้คะแนนน้อยที่สุดจะถูกตัดชื่อออก จากการแข่งขัน ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมการเลือกตั้งอาจตัดสินที่ผู้แพ้ที่ได้คะแนนน้อยที่สุดมากกว่าหนึ่งคนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นกับคะแนนของผู้ที่ถูกตัดออกจากการ

แข่งขันจะเพียงพอสำหรับการคัดเลือกผู้ชนะมากน้อยแค่ไหน เจ้าหน้าที่นับคะแนนจะนำบัตรเลือกตั้งทั้งหมดของผู้ที่ถูกตัดรายชื่อออกรอบแรกมานับคะแนนใหม่ โดยนับคะแนนลำดับที่ 2 ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกเอาไว้ในบัตรเลือกตั้งของตนเอง ทำอย่างนี้เรื่อยไปจนได้จำนวนผู้ชนะการเลือกตั้ง ตามที่เขตเลือกตั้งนั้นๆ จะพึงมีได้

อย่างไรก็ตามในกรณีที่การนับคะแนนในรอบแรกอาจได้ผู้สมัครบางคนที่ได้คะแนนเกินโควตาที่คิดคำนวณไว้ แต่ยังไม่ได้ผู้ชนะการเลือกตั้งตามจำนวนที่พึงมีได้ในเขตนั้น จะมีการนำคะแนนที่เกินจากคะแนนโควตา (Surplus) ของผู้ชนะในรอบแรก มานับรวมใหม่ในการนับคะแนนรอบที่ 2 แต่ถ้าคะแนนส่วนเกิน (Surplus) นี้เมื่อนำมานับใหม่แล้วยังไม่ได้ผู้ชนะอีก ก็จะตัดคนที่ได้คะแนนน้อยสุดออกจากการแข่งขันแล้วนำบัตรลงคะแนนของผู้ที่ถูกคัดออกมานับใหม่ด้วยเช่นกัน โดยให้คะแนนกับผู้ที่ถูกเลือกในลำดับต่อไป จนได้ผู้ชนะการเลือกตั้งตามจำนวนผู้แทน ที่จะมีได้ในเขตนั้นๆ (Bowler and Farrell, 1993)

แม้ว่าระบบการเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และแบบโอนคะแนนเสียงจะไม่ได้มีใช้อย่างแพร่หลาย หากแต่เป็นระบบเลือกตั้งที่ทุกคะแนนเสียงของประชาชนจะมีความหมาย และมีความสำคัญในการนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้ผู้ชนะการเลือกตั้งยังได้รับชัยชนะอย่างยุติธรรมมากกว่าระบบเลือกตั้งอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากคะแนนที่ผู้ชนะต้องได้รับนั้นต้องเกินกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง หรือเกินคะแนนโควตาที่ได้มีการกำหนดไว้

เปรียบเทียบระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง และแบบจัดลำดับความชอบ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นจึงเห็นได้ว่าระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง และแบบจัดลำดับความชอบ มีลักษณะ

เหมือน และต่างกันอยู่หลายประเด็น ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์เพิ่มเติมเพื่อให้เห็นความเหมือน และต่างของทั้งสองระบบก่อนที่จะนำผลเลือกตั้งในปี พ.ศ.2550 และ พ.ศ.2554 มาทดสอบกับระบบเลือกตั้งดังกล่าวต่อไป โดยอาจแบ่งประเด็นการวิเคราะห์ได้ 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 2: เปรียบเทียบความแตกต่างของระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และ ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง

ประเด็นสำคัญ	ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ	ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง
เขตเลือกตั้งและจำนวนที่นั่งในเขตเลือกตั้ง	1 เขต 1 คน	1 เขต หลายคน
ชนะเลือกตั้ง	ผู้ชนะต้องได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งจากผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมด หรือ 50%+1	ผู้ชนะต้องได้คะแนนเกินโควตาที่คิดคำนวณไว้ (Drop Quota)
การนับคะแนน	นับหลายรอบและโอนคะแนนให้ผู้สมัครที่มีโอกาสชนะจนกว่าจะมีผู้ชนะที่ได้คะแนนเกินกึ่งหนึ่งของผู้มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	นับหลายรอบและโอนคะแนนส่วนเกิน (Surplus) ของผู้ชนะรวมทั้งโอนคะแนนของผู้ที่ได้คะแนนต่ำสุดให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งคนอื่นๆ จนกว่าจะมีผู้ชนะที่ได้คะแนนเกินโควตาตามจำนวนผู้แทนที่เขตเลือกตั้งนั้นพึงมี

ประเด็นสำคัญ	ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับ ความชอบ	ระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอน คะแนนเสียง
การกับัตรเลือกตั้ง ของประชาชน	ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเรียงลำดับ ความชอบผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ ตนเองชอบจากมากไปน้อย โดยจะเรียงลำดับถึงเท่าไร ขึ้นอยู่กับกฎหมายการเลือกตั้ง ของพื้นที่นั้นๆ	มีสิทธิเลือกตั้งเรียงลำดับ ความชอบผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ ตนเองชอบจากมากไปน้อย โดยจะเรียงลำดับให้ครบตาม จำนวน ส.ส. ที่พึงมีในเขต เลือกตั้งนั้น
รูปแบบบัตรเลือกตั้ง	บัตรเลือกตั้งเรียงชื่อผู้สมัครรับ เลือกตั้งตามตัวอักษร	บัตรเลือกตั้งเรียงชื่อผู้สมัครรับ เลือกตั้งตามตัวอักษร หรือ อาจเรียงชื่อพรรคการเมือง ก่อน จึงมีชื่อผู้สมัครอยู่ภายใต้ ชื่อพรรคการเมืองที่สังกัดอีก ครั้งหนึ่ง
ประเทศ	ออสเตรเลีย ไอร์แลนด์ ฟิจิ	ออสเตรเลีย วัลต้า ไอร์แลนด์

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาเปรียบเทียบระบบเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง และแบบจัดลำดับความชอบ ถึงความเป็นไปได้ในการนำระบบเลือกตั้งดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย และผลกระทบต่อระบบพรรคการเมืองของไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ เป็นระบบเลือกตั้งที่ใช้กับการเลือกตั้งที่มีผู้แทนจำนวน 1 คนในแต่ละเขต ดังนั้นเพื่อสามารถศึกษาวิเคราะห์ผลเลือกตั้งในประเทศไทยกับระบบเลือกตั้งดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยฉบับนี้จึงนำระบบดังกล่าวมาทดสอบกับผลคะแนนเลือกตั้งในระบบเขต พ.ศ.2554 ส่วนการเลือกตั้งแบบถ่ายโอนคะแนนเสียง เป็นการเลือกตั้งสำหรับเขตเลือกตั้งที่มีจำนวนผู้แทนได้มากกว่า 1 คนขึ้นไป ดังนั้นใน

งานวิจัยฉบับนี้จึงนำผลเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2550 ในระบบเขตมาวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบอย่างมีมาตรฐาน (Standardize) ผลจากการศึกษาคั้งนี้จะทำให้เข้าใจถึง ความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงระบบเลือกตั้งให้เหมาะสมกับประเทศไทยต่อไปในอนาคต โดยที่คะแนนเสียงเลือกตั้งทุกเสียงจากประชาชนจะมีความสำคัญในการเลือกผู้แทนราษฎร และคะแนนเสียงเลือกตั้งเหล่านั้นจะไม่สูญเสียไปอย่างไร้ประโยชน์ หรือ “wasted votes” ในการเลือกผู้แทนของประชาชนชาวไทยต่อไป

ผลการศึกษา

ทดสอบระบบเลือกตั้งแบบการเรียงลำดับความชอบ และผลเลือกตั้ง พ.ศ.2554

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ ในการเลือกตั้งแบบระบบเรียงลำดับความชอบนั้น เป็นการเลือกตั้งแบบ 1 เขต 1 คน (District Magnitude = 1) ดังนั้นในการวิเคราะห์ส่วนต่อไป ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานเบื้องต้นว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เลือกพรรคต่างๆ ตามคะแนนของผลเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2554 เป็นอันดับแรก หากผู้ที่ได้คะแนนเป็นอันดับแรกได้คะแนนไม่ถึงกึ่งหนึ่งของผู้มาลงคะแนนเสียงทั้งหมด จะต้องมีการนับคะแนนรอบที่ 2 โดยการโอนคะแนนจากผู้สมัครที่ได้คะแนนน้อยไปให้ผู้สมัครคนอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผลการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2554 ไม่ได้แสดงถึงการจัดลำดับความชอบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบัตรเลือกตั้งไว้ งานวิจัยฉบับนี้จึงได้ตั้งสมมุติฐานเพิ่มเติมสำหรับวิธีการโอนคะแนนไปยังผู้สมัครคนอื่นๆ เพื่อการวิเคราะห์ผลเลือกตั้งในระบบจัดลำดับความชอบต่อไป โดยในการศึกษาคั้งนี้ได้ตั้งสมมุติฐานในการจัดลำดับความชอบของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อการโอน

คะแนนไปยังผู้สมัครคนอื่นๆ ตามสมมุติฐานและรูปแบบในการโอนคะแนนดังนี้

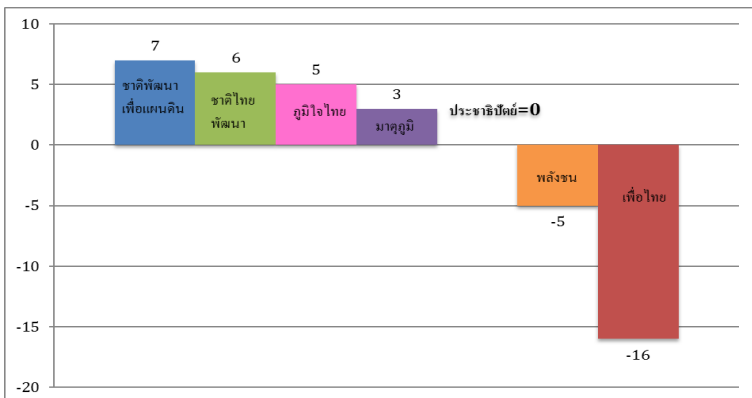
1. **โอนทุกคะแนน:** คะแนนของผู้สมัครที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 3 ลงมา ทุกคะแนนในเขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้ชนะได้เสียงเกินกึ่งหนึ่ง โอนให้ผู้ที่ได้คะแนนอันดับ 2 ทั้งหมด
2. **20:80:** โอนคะแนน ร้อยละ 20 ให้ผู้ที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 1 และร้อยละ 80 ให้ผู้ที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 2
3. **30:70:** โอนคะแนน ร้อยละ 30 ให้ผู้ที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 1 และร้อยละ 70 ให้ผู้ที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 2
4. **40:60:** โอนคะแนน ร้อยละ 40 ให้ผู้ที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 1 และร้อยละ 60 ให้ผู้ที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 2

การโอนคะแนนไปยังผู้สมัครคนอื่นในการศึกษาครั้งนี้ อาจทำได้เพียงโอนคะแนนไปให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนในลำดับที่ 2 เท่านั้น เนื่องจากการยากต่อการคาดคะเนสำหรับผู้สมัครที่ได้รับการจัดลำดับความชอบเป็นลำดับที่ 3 เป็นต้นไป ในบัตรเลือกตั้งจากผลการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2554

สมมุติฐาน 1: โอนทุกคะแนนให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 2

จากการโอนคะแนนไปให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเป็นลำดับที่ 2 ในเขตเลือกตั้งที่ไม่มีผู้สมัครคนใดได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง พบว่า พรรคขนาดเล็กจะได้คะแนน และที่นั่งเพิ่มจากที่ได้ในการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ. 2554 จำนวนทั้งสิ้น 16 ที่นั่ง โดยสามารถแยกตามพรรคการเมืองได้ดังนี้ พรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดินได้ที่นั่งเพิ่มขึ้น 7 ที่นั่ง พรรคชาติไทยพัฒนาได้ที่นั่งเพิ่มขึ้น 6 ที่นั่ง พรรคภูมิใจไทยได้ที่นั่งเพิ่มขึ้น 5 ที่นั่ง และพรรคมาตุภูมิได้ที่นั่งเพิ่มขึ้นอีก 3 ที่นั่ง ในขณะที่

พรรคขนาดใหญ่จะเสียเปรียบในจำนวนที่นั่ง โดยเฉพาะพรรคเพื่อไทยที่ต้องเสียที่นั่งไปถึง 16 ที่นั่ง พรรคพลังชนเสียที่นั่งไป 5 ที่นั่ง และพรรคประชาธิปัตย์ ไม่เสียหรือได้ที่นั่งเพิ่มในการคำนวณลักษณะที่ 1 เนื่องจากคะแนนและที่นั่งที่พรรคประชาธิปัตย์ต้องเสียไป และได้ที่นั่งคืนมามีจำนวนเท่ากัน (+5/-5) ทำให้ประชาธิปัตย์ยังได้คะแนนคงเดิม

แผนภูมิที่ 1: ผลเลือกตั้งจากการโอนคะแนนเสียงโดยระบบเลือกตั้งแบบการจัดลำดับความชอบ (AV) (ที่มา: Allen Hicken, 2014)

สาเหตุที่พรรคเพื่อไทยเสียที่นั่งจำนวนมากในการคิดคำนวณโดยสมมุติฐานที่ 1 คือการโอนทุกคะแนนให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 2 นั้น เนื่องจากในหลายเขตเลือกตั้งพรรคเพื่อไทยไม่มีฐานเสียงที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และในบางจังหวัดของภาคกลางและอีสาน ทำให้พรรคเพื่อไทยชนะเลือกตั้งในเขตลักษณะดังกล่าวด้วยคะแนนที่ไม่ห่างจากพรรคที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 2 มากนัก ดังนั้นเมื่อมีการถ่ายโอนคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 2 ในเขตที่พรรคเพื่อไทยไม่ได้ชนะด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งแล้วนั้น จะส่งผลให้พรรคเพื่อไทยแพ้พรรคที่ได้คะแนนเป็นอันดับที่ 2

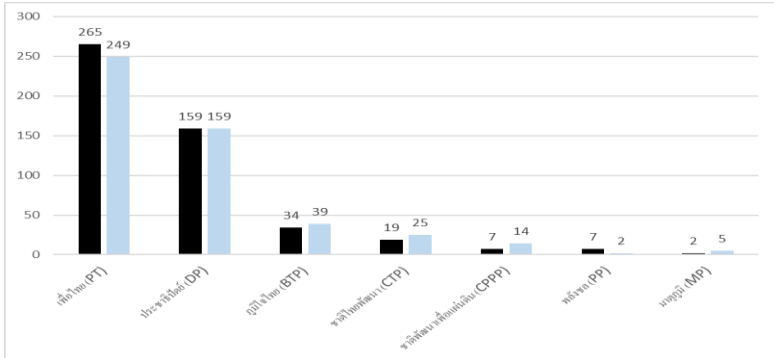
ส่วนพรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็ก ที่ได้ที่นั่งมากขึ้น เนื่องจาก พรรคเหล่านี้มักจะแพ้เลือกตั้งในเขตจังหวัดที่มีฐานเสียงอยู่ ดังนั้นจึงแพ้ด้วยคะแนนที่ไม่ห่างจากพรรคที่ได้คะแนนอันดับ 1 มากนัก และส่วนใหญ่มักจะจะได้คะแนนมาเป็นอันดับที่ 2 ดังนั้นเมื่อรวมผลคะแนนที่มีการโอนจากพรรคการเมืองและผู้สมัครคนอื่นจึงได้คะแนนเสียงสูงที่สุด และเกินคะแนนกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตนั้นๆ เช่น ในจังหวัดชลบุรี เขต 8 พรรคพลังชล พ่ายแพ้ให้กับพรรคเพื่อไทย โดยได้คะแนนเป็นอันดับ 2 เมื่อมีการโอนคะแนนในการนับรอบที่ 2 พรรคพลังชลจึงชนะเลือกตั้งในเขตนี้ เช่นเดียวกับกับจังหวัดบุรีรัมย์ เขต 6 ที่พรรคภูมิใจไทยพ่ายแพ้แก่พรรคเพื่อไทย แต่หากมีการโอนคะแนนจากการนับคะแนนรอบที่ 2 ตามระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบแล้วนั้น ภูมิใจไทยก็จะกลับมาชนะในเขตนั้นเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี มีข้อน่าสังเกตว่า พรรคการเมืองขนาดกลางและขนาดเล็กเหล่านี้มีความเสี่ยงสูงที่จะเสียที่นั่งจากการเลือกตั้งแบบระบบจัดลำดับความชอบด้วยเช่นกัน หากเกิดการพลิกผันของคะแนน ทั้งนี้ เนื่องจากแม้ผลคะแนนเลือกตั้ง พ.ศ.2554 จะแสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองดังกล่าวซึ่งส่วนใหญ่มีฐานเสียงของพรรคในจังหวัดนั้นๆ แต่ชนะเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงไม่ถึงกึ่งหนึ่งของผู้มาลงคะแนนเสียงทั้งหมด ดังนั้น หากมีการนับคะแนนรอบที่ 2 และรอบต่อไป อาจทำให้พรรคขนาดเล็กเหล่านี้ไม่ได้ที่นั่งในจังหวัดที่ตนเองมีฐานทางการเมืองอยู่ เช่น ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีเขตเลือกตั้งทั้งสิ้น 8 เขต ผลปรากฏว่า พรรคพลังชลซึ่งมีฐานเสียงอยู่ในจังหวัดนี้ ชนะเลือกตั้งด้วยคะแนนที่ต่ำกว่าคะแนนกึ่งหนึ่งของผู้มาใช้สิทธิถึง 7 เขต ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจว่าทำไม พรรคพลังชลจึงเสียที่นั่งมากถึง 5 ที่นั่งในการคำนวณผลเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ

เช่นเดียวกับในจังหวัดบุรีรัมย์มีเขตเลือกตั้ง 9 เขต ซึ่งพรรคภูมิใจไทยมีฐานเสียงอยู่ที่จังหวัดนี้ แต่ปรากฏว่า มีเขตเลือกตั้งถึง 4 เขตที่พรรคภูมิใจไทยชนะการเลือกตั้งโดยได้คะแนนไม่ถึงกึ่งหนึ่งของผู้มีใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่เนื่องจากพรรคภูมิใจไทยส่งผู้สมัครลงแข่งขันกับพรรคเพื่อไทยในจังหวัดอื่นๆ ด้วย ดังนั้นจำนวนที่นั่งที่เสียไป และที่ได้มาจากการนับคะแนนแบบจัดลำดับความชอบจึงทำให้พรรคไม่เสียประโยชน์มากนัก ซึ่งต่างจากพรรคพลังชล ที่ไม่ได้ส่งผู้สมัครที่มีศักยภาพสูงลงแข่งขันในจังหวัดอื่นๆ มากนัก ดังนั้นผลคะแนนที่ไม่เกินกึ่งหนึ่งดังกล่าวอาจทำให้พรรคการเมืองขนาดกลางและเล็กเหล่านี้ไม่ได้รับที่นั่งในรัฐสภาภายใต้ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบเลยก็เป็นได้

จากการคำนวณผลการเลือกตั้ง พ.ศ.2554 โดยใช้ระบบเลือกตั้ง แบบจัดลำดับความชอบ แม้จะพบว่าพรรคเพื่อไทยสูญเสียที่นั่งไปถึง 16 ที่นั่ง แต่พรรคเพื่อไทยก็ยังมีจำนวนที่นั่งมากกว่าพรรคการเมืองอื่นอยู่ และหากรวมคะแนนเสียงและจำนวนที่นั่งที่พรรคเพื่อไทยชนะเลือกตั้งจากระบบสัดส่วนด้วยแล้ว พรรคเพื่อไทยก็ยังคงมีคะแนนเสียงมากที่สุด และเป็นคะแนนเสียงที่มากพอในการกำหนดทิศทางการเมือง และนโยบายรัฐบาลอยู่ดี แต่อย่างไรก็ตาม หากไม่รวมจำนวนที่นั่งจากคะแนนเสียงของระบบสัดส่วนแล้วนั้น พรรคเพื่อไทยจะมีคะแนนเกินกึ่งหนึ่งมาไม่มากนัก คือ 188 ที่นั่งจาก 375 ซึ่งเกินกึ่งหนึ่งมาเพียงแค่ 1 ที่นั่ง เท่านั้นซึ่งจะทำให้พรรคเพื่อไทยขาดความมั่นคงและลดอำนาจเด็ดขาดในรัฐสภาลง หากพรรคเพื่อไทยต้องการเพิ่มความมั่นคงในฐานะรัฐบาล รวมทั้งเพิ่มอำนาจต่อรองในรัฐสภาแล้วนั้น พรรคเพื่อไทยคงต้องไปผูกมิตรกับพรรคการเมืองขนาดกลางและขนาดเล็กอื่น เพื่อจัดตั้งรัฐบาลผสมต่อไป แผนภูมิด้านล่างแสดงผลเปรียบเทียบจำนวนที่นั่งที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคได้จากระบบ

เลือกตั้งแบบเสียงส่วนมากเขตเดียวคนเดียว และระบบจัดลำดับความชอบ แบบเขตเดียวคนเดียว

แผนภูมิที่ 2: เปรียบเทียบจำนวนที่นั่งจากระบบเขตแบบเดิม กับระบบเลือกตั้งแบบการจัดลำดับความชอบ (AV) ตามสมมติฐานที่ 1

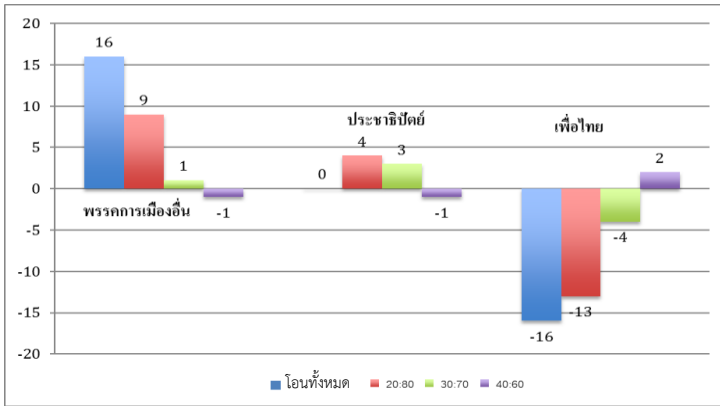
สมมติฐานที่ 2: โอนคะแนนเสียงเลือกตั้งตามสัดส่วนให้กับพรรคการเมืองที่ได้คะแนนมาเป็น อันดับ 1 และ 2

การศึกษาวิเคราะห์ผลการเลือกตั้งโดยระบบจัดลำดับความชอบ ในส่วนนี้ จะได้คิดคำนวณโดยใช้การโอนคะแนนตามสัดส่วน 20:80, 30:70 และ 40:60 โดยคะแนนส่วนแรกจะโอนให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนมาเป็นอันดับ 1 และคะแนนส่วนที่สองจะโอนให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 2 ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกสัดส่วนดังกล่าวเนื่องจากการคาดคะเน แนวทางในการลงคะแนนเสียงแบบเรียงลำดับของผู้มีสิทธิเลือกตั้งของผู้วิจัยเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้ใช้สัดส่วน ร้อยละ 50:50 เนื่องจากจะแสดงผลเหมือนการเลือกตั้งสุดท้ายเช่นเดิมก่อนการโอนคะแนนเสียง

จากการโอนคะแนนเสียงตามสัดส่วนดังกล่าวข้างต้นพบว่า หากมีการโอนคะแนนมากกว่า ร้อยละ 70 ของคะแนนผู้สมัครที่ได้คะแนนตั้งแต่อันดับ 3 ลงมา ให้กับผู้สมัครที่ได้คะแนนเป็นอันดับที่ 2 แล้วนั้น พรรคประชาชนิปัตย์จะได้คะแนนเสียงมากขึ้นกว่าเดิม และได้ที่นั่งเพิ่มอีก 3 ที่นั่ง ในขณะที่พรรคการเมืองขนาดกลางและขนาดเล็กอื่นๆ จะได้ที่นั่งเพิ่มขึ้นโดยรวม 1 ที่นั่ง จากพรรคภูมิใจไทยในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนพรรคเพื่อไทยจะเสียที่นั่งทั้งสิ้น 4 ที่นั่ง

อย่างไรก็ดีหากโอนคะแนนเสียงสัดส่วนที่น้อยลง คือร้อยละ 60 ให้กับพรรคที่ได้คะแนนเป็นอันดับที่ 2 แล้วนั้นในขณะเดียวกันโอนคะแนนเสียงสัดส่วนที่มากขึ้น หรือ ร้อยละ 40 ให้กับพรรคที่ได้คะแนนเป็นอันดับ 1 ผลปรากฏว่า พรรคเพื่อไทยได้ประโยชน์มากที่สุด โดยได้ที่นั่งมากขึ้นถึง 2 ที่นั่ง แต่พรรคประชาชนิปัตย์และพรรคการเมืองอื่นๆ กลับเสียที่นั่ง พรรคประชาชนิปัตย์เสียที่นั่งไป 1 ที่นั่งและพรรคการเมืองขนาดกลางและเล็กอื่นๆ เสียที่นั่งรวมกัน 1 ที่นั่ง เช่นกัน

ผลคะแนนดังกล่าวสืบเนื่องจากเขตเลือกตั้งส่วนใหญ่พรรคเพื่อไทยได้คะแนนค่อนข้างสูง ใกล้เคียงกับคะแนนกึ่งหนึ่ง และในบางเขตคะแนนของพรรคเพื่อไทยห่างจากพรรคการเมืองที่ได้ลำดับที่ 2 อยู่มาก การโอนแบ่งสัดส่วนคะแนนให้กับพรรคที่ได้อันดับ 1 ถึง ร้อยละ 40 จึงเพิ่มโอกาสให้พรรคที่ได้อันดับหนึ่ง ซึ่งส่วนใหญ่ คือพรรคเพื่อไทย มีโอกาสได้รับชัยชนะโดยมีโอกาสได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งในการนับรอบที่ 2 ในทางกลับกัน พรรคประชาชนิปัตย์ รวมทั้งพรรคขนาดกลางและพรรคขนาดเล็กอื่นๆ มีโอกาสชนะโดยได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งน้อยลงเนื่องจากคะแนนที่โอนไปมีจำนวนน้อยลง ไม่เพียงพอที่จะได้คะแนนเกินพรรคการเมืองที่ได้คะแนนมาเป็นอันดับที่ 1 หรือได้คะแนนเกินกึ่งหนึ่งเพื่อชนะเลือกตั้ง

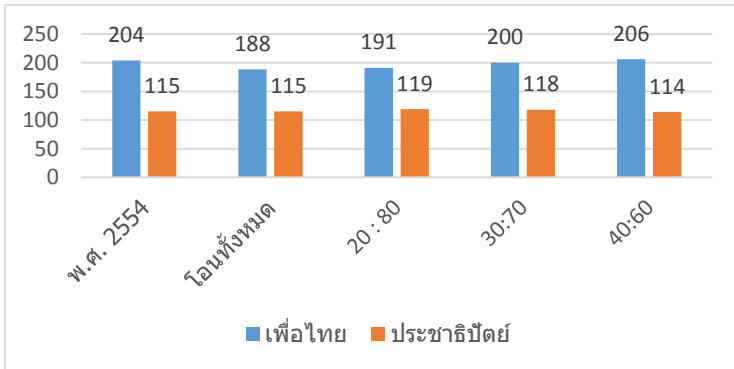

แผนภูมิที่ 3: เปรียบเทียบผลการเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ (AV) ตามสมมุติฐานรูปแบบการโอนคะแนน

การตั้งสมมุติฐานและการนำรูปแบบสัดส่วนการคำนวณวิธีการโอนคะแนนดังกล่าวมานั้น มาจากการประมวลความเป็นไปได้ในการจัดลำดับความชอบเพื่อการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในระบบจัดลำดับความชอบ ของผู้วิจัยเอง ทั้งนี้หากระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ นำมาใช้จริงอาจต้องมีการนับคะแนนมากกว่า 2 รอบเพื่อให้ได้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่ง แต่ในการวิเคราะห์ผลเลือกตั้งด้วยระบบจัดลำดับความชอบ โดยอ้างอิงผลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบเขต เมื่อ พ.ศ.2554 นั้น คาดคะเนได้ยากว่าผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเลือกผู้สมัครคนใดในลำดับถัดไป หรือมีการเรียงลำดับความชอบอย่างไรบ้าง จึงสามารถวิเคราะห์ได้เพียงความเป็นไปได้ในการเรียงลำดับให้ผู้สมัครเป็นอันดับ 2 เท่านั้น

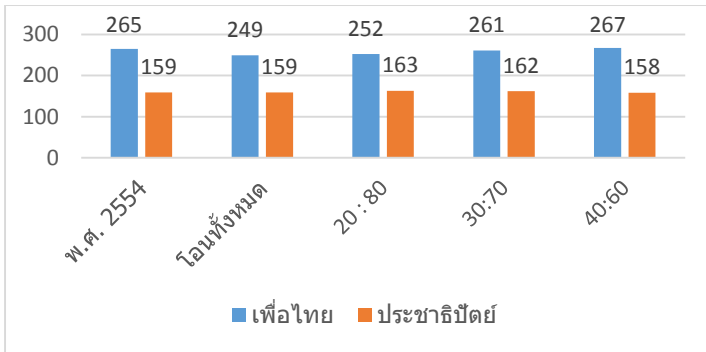
จากการนำระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ มาคิดคำนวณที่ผลเลือกตั้ง พ.ศ.2554 ในระบบเขตใหม่พบว่าพรรคเพื่อไทย ยังคงได้คะแนนเสียงมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ ตารางด้านล่าง

เปรียบเทียบผลคะแนนของพรรคเพื่อไทย และพรรคประชาธิปัตย์ในผลเลือกตั้งปกติ พ.ศ.2554 และผลเลือกตั้งภายใต้ระบบจัดลำดับความชอบ โดยยังไม่รวมผลเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

แผนภูมิที่ 4: เปรียบเทียบผลเลือกตั้งระบบเขตภายใต้ระบบจัดลำดับความชอบ

จากตารางด้านบนเห็นได้ว่าพรรคเพื่อไทยยังคงครองเสียงข้างมากในระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ แต่อาจไม่ได้คะแนนเสียงสูงมากนักจนกลายเป็นพรรคการเมืองที่ครองอำนาจอย่างมากในรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการคำนวณผลเลือกตั้งตามสมมุติฐานที่ 1 ใดๆ ก็ดีเมื่อรวมผลเลือกตั้งจากระบบบัญชีรายชื่อเข้าด้วยแล้วตามแผนภูมิที่ 5 แสดงให้เห็นว่าพรรคเพื่อไทยจะครองอำนาจในรัฐสภา และได้คะแนนสูงเพียงพอในการจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียวเหมือนในอดีต

แผนภูมิที่ 5: เปรียบเทียบผลเลือกตั้งรวมภายใต้ระบบจัดลำดับความชอบ

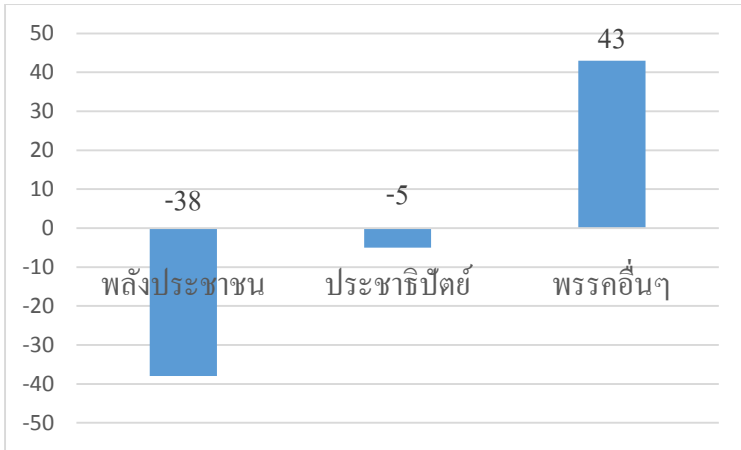
จากการทดสอบระบบเลือกตั้งแบบ จัดลำดับความชอบ ต่อการเลือกตั้งในประเทศไทยโดยอ้างอิงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2554 นั้น จึงพบว่าพรรคเพื่อไทยยังคงชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่หากใช้ระบบจัดลำดับความชอบ ในการเลือกตั้งของประเทศไทยจริง พรรคขนาดเล็กอาจได้รับผลกระทบ หากไม่สามารถชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งได้ในการเลือกตั้ง และการนับคะแนนครั้งแรก เนื่องจากในการนับคะแนนรอบต่อไป ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีแนวโน้มสูงในการเรียงลำดับพรรคขนาดใหญ่ในลำดับที่ 2 หากเป็นเช่นนี้พรรคขนาดใหญ่จะได้คะแนนมากขึ้น และอาจพลิกกลับมาชนะการเลือกตั้งในเขตนั่นได้ ซึ่งการพลิกผันของคะแนน และผลเลือกตั้งเป็นจุดเด่น และสำคัญของระบบจัดลำดับความชอบ ที่แตกต่างจากระบบเลือกตั้งแบบอื่นๆ

แม้ระบบจัดลำดับความชอบอาจไม่ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงผลการนับคะแนนจากการเลือกตั้ง เมื่อ พ.ศ.2554 มากนัก แต่ระบบ จัดลำดับความชอบ ทำให้ทราบถึงความพึงพอใจของประชาชน

ต่อพรรคการเมือง และตัวผู้สมัครอย่างมากจากการเรียงลำดับผู้สมัครในบัตรเลือกตั้ง รวมทั้งยังทราบถึงพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังทำให้คะแนนทุกเสียงที่ออกมาเลือกตั้งมีผลต่อการนับคะแนนเลือกตั้งอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากผู้สมัครคนแรกที่มีสิทธิเลือกตั้งได้ลงคะแนนให้อาจไม่ชนะการเลือกตั้ง แต่ผู้สมัครในลำดับต่อไป ที่ได้เรียงลำดับความชอบไว้ในบัตรเลือกตั้งนั้นก็ยังมีโอกาสที่จะได้นำมานับคะแนนในรอบต่อไปได้อีก หากไม่มีผู้ชนะในรอบแรกของการนับคะแนน ดังนั้นทุกคะแนนเสียงในบัตรเลือกตั้งจะไม่ถูกตัดทิ้ง แต่จะเป็นคะแนนเสียงที่สำคัญ และมีบทบาทในการเลือกผู้แทนของปวงชนอย่างแท้จริง

ผลการโอนคะแนนโดยระบบเลือกตั้งแบบโอนคะแนนเสียง (Single Transferable Vote: STV)

จากการคิดคำนวณตามกระบวนการดังกล่าวข้างต้น พรรคการเมืองที่ได้คะแนนมากขึ้นจากระบบ STV คือพรรคการเมืองขนาดเล็ก ที่ลงแข่งขันในการเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2550 ได้แก่ พรรคชาติไทย พรรคมหาชนชาติไทย พรรคเพื่อแผ่นดิน พรรครวมใจไทยชาติพัฒนา และพรรคประชากร ซึ่งได้ที่นั่งรวมกันเพิ่มขึ้นถึง 43 ที่นั่ง จากเดิม 70 ที่นั่ง ในขณะที่พรรคพลังประชาชนในขณะนั้น จะเสียที่นั่งเป็นจำนวนทั้งสิ้น 38 ที่นั่ง และพรรคประชาธิปัตย์จะเสียที่นั่งทั้งสิ้นเพียง 5 ที่นั่ง แผนภูมิด้านล่างแสดงจำนวนที่นั่งที่แต่ละพรรคต้องเสียไป หรือได้รับจากการคำนวณคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบโอนคะแนนเสียง

แผนภูมิที่ 6: ผลเลือกตั้ง พ.ศ.2550 จำนวนด้วยระบบโอนคะแนนเสียง

พรรคพลังประชาชนเสียที่นั่งมากกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ เนื่องจากในหลายเขตเลือกตั้งโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พรรคพลังประชาชนได้คะแนนเสียงไม่ห่างจากพรรคขนาดเล็กซึ่งเป็นคู่แข่งมากนัก ทำให้ในหลายพื้นที่ พรรคพลังประชาชนต้องเสียที่นั่งหากมีการโอนคะแนนเสียงในระบบเลือกตั้งแบบ STV ให้กับพรรคการเมืองขนาดเล็กเหล่านั้น เช่น ในจังหวัดบุรีรัมย์ พรรคพลังประชาชนจะเสียที่นั่งในทุกเขตเลือกตั้งให้กับพรรคเพื่อแผ่นดิน รวมใจไทยชาติพัฒนา และ พรรคมหาชนชาติไทยตามลำดับ เช่นเดียวกับในเขตเลือกตั้งของจังหวัดร้อยเอ็ด พรรคพลังประชาชนจะเสียที่นั่งในทุกเขตให้แก่พรรคขนาดเล็ก อย่างพรรครวมใจไทยชาติพัฒนา พรรคเพื่อแผ่นดิน และพรรคชาติไทย เป็นต้น ในจังหวัดอุดรธานีแสดงผลในลักษณะเดียวกันคือพรรคพลังประชาชนจะเสียที่นั่งให้กับพรรคขนาดเล็ก อย่างพรรครวมใจไทยชาติพัฒนา พรรคเพื่อแผ่นดิน และพรรคชาติไทย อย่างไรก็ตาม การเสียที่นั่งดังกล่าวของพรรคพลังประชาชนให้พรรคขนาดเล็กนั้นไม่ได้เป็นไปอย่างง่ายดายนัก ส่วนใหญ่จะเสียที่นั่งให้กับพรรคขนาดเล็กใน

การนับคะแนนรอบที่ 3 และในบางพื้นที่เสียที่นั่งในการนับคะแนนรอบที่ 4 เช่น ในจังหวัดอุดรธานี เขต 2 และบุรีรัมย์ เขต 2 เป็นต้น

ในขณะที่พรรคพลังประชาชนมีแนวโน้มในการเสียที่นั่งให้พรรคขนาดเล็กในบางพื้นที่ แต่กลับได้ที่นั่งในเขตพื้นที่ที่พรรคประชาธิปัตย์ชนะการเลือกตั้งอยู่หลายเขตโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากในหลายเขตเลือกตั้งพรรคพลังประชาชนมีคะแนนห่างจากผู้ชนะจากพรรคประชาธิปัตย์อยู่ไม่มากนัก ประมาณ 5,000 คะแนน ดังนั้นหากโอนคะแนนเสียงตามสมมติฐานข้างต้นในการนับคะแนนรอบที่ 2 แล้วนั้น ผู้แทนจากพรรคพลังประชาชนจะได้คะแนนเกินคะแนนโควตา และมีโอกาสได้ที่นั่งในเขตเลือกตั้งนั้น

สำหรับพรรคการเมืองขนาดเล็ก คือ พรรคเพื่อไทย พรรคมีชัยมาธิปไตย พรรคประชากราช พรรคเพื่อแผ่นดิน และพรรครวมใจไทยชาติพัฒนา ดูเหมือนจะได้ประโยชน์มากที่สุดจากระบบโอนคะแนนเสียง ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่ที่แข่งขันกับพรรคพลังประชาชนแม้ว่าคะแนนอาจต่างกันอย่างมากในการนับคะแนนรอบแรก แต่เมื่อโอนคะแนนจากผู้สมัครที่ถูกคัดออกแล้วนั้น ปรากฏว่าผู้สมัครจากพรรคขนาดเล็กสามารถผ่านคะแนนโควตามาได้ อย่างไรก็ดี ในการผ่านคะแนนโควตาดังกล่าวต้องมีการนับคะแนนอย่างน้อย 3 รอบ และในบางเขตที่พรรคพลังประชาชนมีฐานเสียงค่อนข้างมั่นคง อาจต้องนับคะแนนถึง 4 รอบ พรรคขนาดเล็กเหล่านั้นจึงชนะการเลือกตั้งได้

ในส่วนของพรรคประชาธิปัตย์แม้ต้องเสียที่นั่งจากการโอนคะแนนเลือกตั้งภายใต้ระบบโอนคะแนนเสียง แต่ก็ไม่มากนัก เพียง 5 ที่นั่ง ทั้งนี้พรรคประชาธิปัตย์แตกต่างจากพรรคอื่นๆ โดยเฉพาะพรรคพลังประชาชน คือ มีผู้สมัครที่ได้คะแนนเกินโควตาดังแต่การนับคะแนน

รอบแรกถึง 14 เขตเลือกตั้ง ในจังหวัด กระบี่ นครศรีธรรมราช ประจวบคีรีขันธ์ พังงา พัทลุง พิจิตร พิษณุโลก ภูเก็ต ระนอง สงขลา สมุทรสงคราม และสุราษฎร์ธานี ในขณะที่พรรคพลังประชาชนมีผู้ชนะผ่านโควตาในการนับคะแนนรอบแรกเพียงในพื้นที่ของจังหวัดนครพนม และพรรคชาติไทยมีผู้ชนะผ่านคะแนนโควตาในการนับครั้งแรกในจังหวัดสุพรรณบุรีเพียงจังหวัดเดียว คะแนนที่พรรคประชาธิปัตย์ชนะเกินโควตาจากการนับครั้งแรกดังกล่าวทำให้พรรคประชาธิปัตย์สามารถป้องกันที่นั่งของพรรคจากระบบโอนคะแนน (STV) ได้ถึง 37 ที่นั่ง

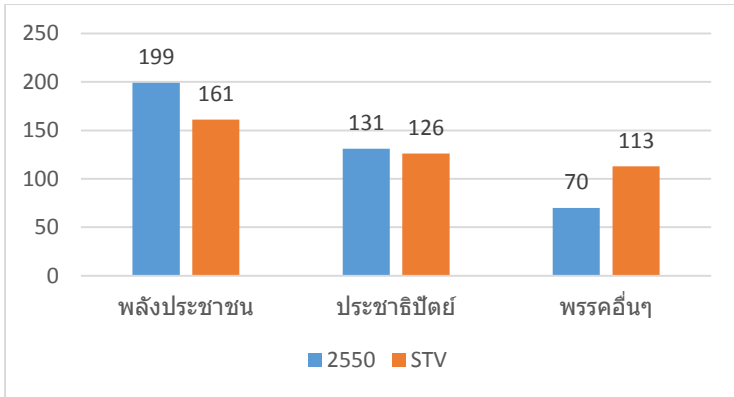
นอกจากนี้ในหลายเขตพื้นที่ ที่พรรคประชาธิปัตย์แข่งกับพรรคเพื่อไทยและได้คะแนนไม่ห่างกันมากนัก เมื่อมีการโอนคะแนนในเขตลักษณะนี้ พรรคประชาธิปัตย์มีโอกาสกลับขึ้นมาชนะและได้ที่นั่ง เช่นในเขตจังหวัดสมุทรปราการผู้สมัครที่ได้คะแนนในลำดับที่ 4 ได้คะแนนห่างจากพรรคพลังประชาชน 8,000 คะแนน ส่งผลให้เมื่อมีการโอนคะแนนเสียงจากผู้สมัครที่ถูกคัดออกผู้แทนจากพรรคประชาธิปัตย์มีโอกาสชนะสถานการณ์เช่นนี้ยังเกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัด นครปฐม ปทุมธานี และในบางพื้นที่ของกรุงเทพมหานครอีกด้วย

จากผลการวิเคราะห์เบื้องต้นแสดงให้เห็นว่าในการนำระบบเลือกตั้งแบบโอนคะแนนเสียง มาศึกษาผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2550 นั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในผลเลือกตั้งมากนัก แม้พรรคพลังประชาชนจะได้ที่นั่งลดลงจากการนับคะแนนโดยระบบโอนคะแนนเสียง แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งจำนวนที่นั่งอันมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ อย่างไรก็ตามพรรคการเมืองขนาดเล็กก็มีโอกาสที่จะได้ที่นั่งเพิ่มขึ้นหากปรับใช้ระบบเลือกตั้งแบบโอนคะแนนเสียง ทั้งนี้เนื่องจากระบบโอนคะแนนเสียง ให้ความสำคัญกับการจัดลำดับความชอบในบัตรเลือกตั้ง และไม่มีการกำหนดคะแนนขั้นต่ำ

หรือ Threshold ซึ่งจำกัดโอกาสของพรรคการเมืองขนาดเล็กในการแข่งขันเหมือนระบบสัดส่วนแบบบัญชีรายชื่อ อย่างไรก็ตามก็ดีจำนวนพรรคการเมืองขนาดเล็กที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้พรรคดังกล่าวมีบทบาทมากขึ้นและเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งอาจนำมาสู่ความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลต่อไปในอนาคตเช่นที่เกิดขึ้นในอดีตก็เป็นได้

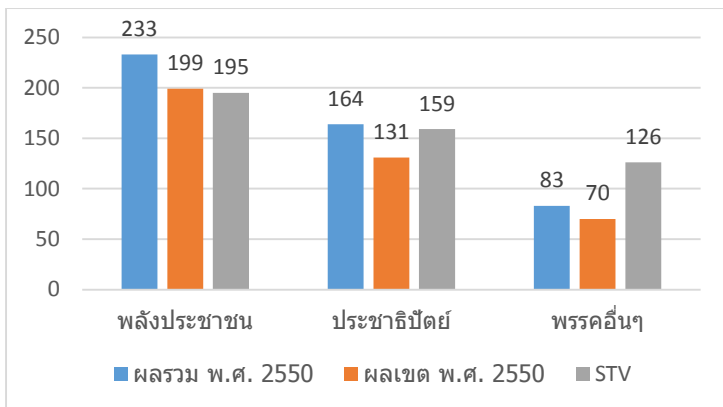
ระบบเลือกตั้งแบบโอนคะแนนเสียงต่อผลเลือกตั้งในประเทศไทย พ.ศ. 2550

จากการคำนวณผลเลือกตั้งโดยระบบโอนคะแนนเสียง พบว่า พรรคการเมืองขนาดใหญ่อย่างพรรคพลังประชาชนจะมีโอกาสเสียที่นั่งที่เคยได้มาก่อนมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่พรรคคู่แข่งได้รับความนิยมสูงเช่นกัน ซึ่งในหลายพื้นที่โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางจังหวัด และภาคกลาง พรรคขนาดเล็ก อย่างพรรคเพื่อแผ่นดิน ชาติไทย และมัชฌิมาธิปไตย มีโอกาสที่จะพลิกกลับมาได้ที่นั่งในเขตเลือกตั้งนั้นแทนพรรคพลังประชาชนหากใช้ระบบเลือกตั้งแบบโอนคะแนนเสียง เนื่องจากยังมีฐานเสียงที่ค่อนข้างมั่นคง อย่างไรก็ตาม นอกจากพรรคขนาดเล็กเหล่านี้จะแข่งขันกับพรรคพลังประชาชนแล้วก็ยังแข่งขันเองในหลายพื้นที่ด้วย เช่นในจังหวัดชัยภูมิ และนครสวรรค์ เป็นต้น แผนภูมิด้านล่างแสดงคะแนนเปรียบเทียบการนำระบบเลือกตั้งแบบโอนคะแนนเสียง มาใช้ในการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2550

แผนภูมิที่ 7: เปรียบเทียบผลเลือกตั้ง พ.ศ.2550 และจากระบบโหนดคะแนนเสียง

จากแผนภูมิด้านบน ระบบโหนดคะแนนเสียง อาจส่งผลกระทบต่อพรรคพลังประชาชนเสียที่หนึ่ง และหากจะจัดตั้งรัฐบาลคงต้องเป็นรัฐบาลผสมที่พรรคขนาดเล็กจะเข้ามามีอิทธิพลและบทบาทค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามหากรวมคะแนนผลการเลือกตั้งแบบระบบสัดส่วนเข้าไปด้วยแล้วนั้นพรรคพลังประชาชนจะได้ที่นั่งเพิ่มขึ้นซึ่งอาจส่งผลให้มีอำนาจในการต่อรองกับพรรคขนาดเล็กมากขึ้น ในการจัดตั้งรัฐบาล แผนภูมิด้านล่างแสดงการเปรียบเทียบผลการเลือกตั้งโดยรวมปกติเมื่อ พ.ศ. 2550 กับผลการเลือกตั้งระบบเขตปกติ และผลการเลือกตั้งโดยรวมภายใต้การนับคะแนนตามระบบโหนดคะแนนเสียง

แผนภูมิที่ 8: เปรียบเทียบผลเลือกตั้งระหว่างพรรคการเมือง

ระบบเลือกตั้งแบบโอนคะแนนเสียง หรือ STV นั้นเมื่อนำมาปรับใช้ในการศึกษาผลเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2550 ผลปรากฏว่าผลเลือกตั้งไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง พรรคพลังประชาชนยังคงได้คะแนนสูงกว่าทุกพรรคการเมือง อย่างไรก็ตามดีผลจากการนับคะแนนแบบโอนคะแนนเสียง ทำให้พรรคขนาดเล็กได้ที่นั่งมากขึ้นกว่าเดิม โดยที่นั่งส่วนใหญ่มาจากการโอนคะแนนเสียงจากพรรคพลังประชาชน ส่วนพรรคประชาธิปัตย์นั้น การเลือกตั้งในระบบโอนคะแนนเสียง อาจทำให้ได้ที่นั่งน้อยลงบ้าง แต่ไม่มากนัก ทั้งนี้เนื่องจากพรรคประชาธิปัตย์ชนะการเลือกตั้งโดยคะแนนของผู้ชนะเกินคะแนนโควตาในหลายเขต ทำให้มีผู้ชนะในการเลือกตั้งตั้งแต่การนับคะแนนรอบแรก โดยไม่ต้องมีการโอนคะแนนเสียงให้พรรคการเมืองอื่นๆ ต่อไป

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

ระบบเลือกตั้งที่มีใช้อยู่ในประเทศต่างๆ ปัจจุบันนั้นมีอยู่หลากหลายรูปแบบ แต่ละประเทศมีการพัฒนาระบบเลือกตั้งรูปแบบที่แตกต่างกันเพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมทางการเมือง

ระบบเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละประเทศ นักวิชาการชื่อดังทางรัฐศาสตร์ ในด้านพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง Maurice Duverger (1954) ได้เคยมีการศึกษาความสัมพันธ์ของระบบเลือกตั้ง และระบบพรรคการเมืองจนพัฒนาเป็น Duverger's Law ไว้ว่า (1) “*the plurality single-ballot rule tends to party dualism*” และ (2) “*The double ballot system and proportional representation tend to multipartyism*” หรือ ระบบเลือกตั้งแบบเสียงส่วนมากธรรมดา มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองใหญ่ 2 พรรค ส่วนระบบเลือกตั้งแบบผสม และแบบสัดส่วนนั้นมีแนวโน้มสู่ระบบพรรคการเมืองแบบหลายพรรค

นอกจากระบบเลือกตั้งแต่ละระบบจะมีผลต่อระบบพรรคการเมืองแล้วนั้น ยังมีผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนรวมทั้งพฤติกรรมการเมืองของพรรคการเมือง และผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในแต่ละพรรคอีกด้วย อย่างไรก็ตามงานวิจัยฉบับนี้ได้ให้ความสำคัญต่อระบบเลือกตั้งอันส่งผลต่อจำนวนพรรคการเมือง หรือระบบพรรคการเมือง จึงเห็นได้จากการวิเคราะห์ผลเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2550 และ พ.ศ.2554 พบว่า หากนำระบบจัดลำดับความชอบ และระบบโอนคะแนนเสียง มาปรับใช้กับการเลือกตั้งของประเทศไทยแล้วนั้น จำนวนพรรคการเมืองโดยเฉพาะพรรคขนาดเล็กจะได้ที่นั่งในรัฐสภามากขึ้น หรืออีกนัยหนึ่ง พรรคขนาดเล็กจะเพิ่มจำนวนมากขึ้น ภายใต้การแข่งขันแบบระบบดังกล่าว อย่างไรก็ตามการลดลงของที่นั่งในรัฐสภาดังกล่าวอาจไม่บั่นทอนเสถียรภาพทางการเมืองของพรรคการเมืองขนาดใหญ่อย่างพรรคเพื่อไทยในปัจจุบันมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากที่นั่งที่พรรคเพื่อไทยได้รับในการเลือกตั้งที่ผ่านมาสูงกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ ค่อนข้างมากอยู่แล้ว

แต่หากนำระบบจัดลำดับความชอบ หรือ ระบบโอนคะแนนเสียง มาใช้เพียงระบบใดระบบหนึ่งอย่างเดียว โดยไม่นำไปใช้ร่วมกับระบบอื่นในลักษณะของระบบผสมแล้วนั้น พรรคการเมืองที่ได้คะแนนมาเป็นอันดับหนึ่งอย่างพรรคเพื่อไทย หรือพรรคพลังประชาชนในอดีต อาจได้ที่นั่งไม่เพียงพอในการจัดตั้งรัฐบาลอันมั่นคง ทั้งนี้เนื่องจากที่นั่งที่ได้รับไม่ห่างจากคะแนนกึ่งหนึ่งของที่นั่งทั้งหมดมากนัก กล่าวคือ หากใช้ระบบจัดลำดับความชอบเพียงระบบเดียว พรรคเพื่อไทยจะได้ที่นั่งจำนวน 188 ที่นั่ง จากทั้งหมด 375 ที่นั่งในระบบเขต ซึ่งเกินคะแนนกึ่งหนึ่งมาเพียง 1 คะแนน และหากใช้ระบบโอนคะแนนเสียง เพียงระบบเดียว พรรคเพื่อไทย (พรรคพลังประชาชนในขณะนั้น) จะได้ที่นั่งจำนวน 161 ที่นั่ง จากทั้งหมด 400 ที่นั่งซึ่งส่งผลให้พรรคเพื่อไทยต้องจัดตั้งรัฐบาลผสม

สำหรับพรรคประชาธิปัตย์ หากปรับใช้ระบบจัดลำดับความชอบ หรือ ระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง จะไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนเสียงเลือกตั้ง และที่นั่งในรัฐสภาของพรรคมากนัก ในระบบเลือกตั้งแบบ จัดลำดับความชอบ ที่นั่งของพรรคประชาธิปัตย์ไม่เปลี่ยนแปลงจากผลเลือกตั้งเมื่อ พ.ศ.2554 และในระบบ ระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง พรรคประชาธิปัตย์จะเสียที่นั่งไปโดยประมาณ 5 ที่นั่ง ทั้งนี้เนื่องจากในหลายเขตเลือกตั้งผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งในคะแนนที่สูงกว่าคะแนนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ทั้งในระบบจัดลำดับความชอบ และ ระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง นอกจากนี้ที่นั่งส่วนใหญ่จะเสียให้กับพรรคเพื่อไทยมากกว่าพรรคการเมืองขนาดเล็ก ดังนั้นหากนำระบบจัดลำดับความชอบ และ ระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง มาใช้แล้วนั้น พรรคประชาธิปัตย์จะได้คะแนนเสียงในระดับที่คงเดิม

ระบบเลือกตั้งทุกระบบมีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งอันแตกต่างกันไป ซึ่งจะนำระบบใดมาใช้ให้ได้ประโยชน์สูงสุดคงต้องพิจารณาถึงจุดประสงค์หลักของประเทศนั้นๆ สำหรับข้อดีและข้อเสีย ของระบบจัดลำดับความชอบ และระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง อาจสรุปได้ดังนี้

ข้อดีของระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง

1. ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และระบบถ่ายโอนคะแนนเสียงนั้น สามารถทราบถึงข้อมูลพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนที่จะแสดงจากการจัดลำดับความชอบในการลงคะแนนในบัตรเลือกตั้งทุกใบ เนื่องจากระบบเลือกตั้งทั้ง 2 แบบนี้มีจุดเด่นคือให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเรียงลำดับความชอบในตัวผู้สมัคร ดังนั้นผลจากการนับคะแนนเสียงสามารถบอกได้ถึง ความชอบของผู้มีสิทธิเลือกตั้งต่อตัวผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในเขตเลือกตั้งนั้น
2. ทุกคะแนนเสียงในบัตรเลือกตั้งมีคุณค่า และไม่เสียไปอย่างสูญเปล่า หรือ wasted vote ทั้งนี้เนื่องจากคะแนนของผู้สมัครที่ได้จากการเรียงลำดับความชอบในบัตรเลือกตั้งจะถูกกลับมานับใหม่และโอนคะแนนไปให้ผู้สมัครคนอื่นๆ ในรอบต่อไป หากผู้สมัครที่ได้รับเลือกเป็นอันดับ 1 ได้คะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นแม้ผู้สมัครที่ถูกเรียงเป็นอันดับที่ 1 อาจไม่ชนะการเลือกตั้ง คะแนนที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเรียงให้ผู้สมัครในอันดับที่ 2 และ ต่อไปจะถูกนำมานับอีกครั้งจนกว่าจะได้ผู้ชนะ
3. ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง นำมาซึ่งผู้แทนที่เป็นที่ยอมรับในเขตเลือกตั้ง

มากกว่าระบบเสียงส่วนมากธรรมดา (Plurality) ทั้งนี้เนื่องจากผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งต้องได้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่ง หรือเกินโควตาที่ได้มีการคำนวณไว้ ไม่ใช่เพียงแค่ได้คะแนนสูงที่สุดเท่านั้น ดังนั้นจึงได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่มากกว่าผู้สมัครที่ชนะจากการระบบเลือกตั้งแบบเสียงส่วนมาก

4. ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง ไม่มีการกำหนดคะแนนขั้นต่ำหรือ Threshold เพื่อตัดพรรคการเมืองขนาดเล็กที่อาจได้คะแนนรวมจากการเลือกตั้งน้อยกว่าคะแนนขั้นต่ำที่กำหนดออกไป ดังนั้นผู้สมัครจากพรรคการเมืองขนาดเล็กจึงมีโอกาสได้รับเลือกตั้งหากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจัดลำดับผู้แทนจากพรรคการเมืองขนาดเล็กอยู่ในลำดับต้นๆ

ข้อเสียของระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง

1. ผู้นับคะแนนต้องมีความเชี่ยวชาญในการนับและป้องกันไม่ให้เกิดการโกงบัตรเลือกตั้งได้เนื่องจากการนับคะแนนต้องมีการนับหลายรอบ และต้องแบ่งกลุ่มของบัตรเลือกตั้งที่เรียงลำดับผู้สมัครแต่ละคน ดังนั้นผู้นับคะแนนต้องมีความเชี่ยวชาญอย่างมากในการนับคะแนนเพื่อไม่ให้มีการผิดพลาด นอกจากนี้ต้องมีระบบในการรักษาความปลอดภัยของบัตรเลือกตั้งเพื่อไม่ให้ถูกสับเปลี่ยนหรือหายไปในช่วงกระบวนการนับคะแนน ทั้งนี้เพื่อแก้ไขจุดอ่อนในประเด็นดังกล่าวควรมีการพัฒนาเครื่องนับคะแนนอย่างเป็นระบบ เครื่องนับคะแนนจะช่วยแบ่ง

เบาะภาระในการนับคะแนน และมีความแม่นยำในการนับคะแนนมากกว่าใช้เจ้าหน้าที่ในการนับ

2. ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และระบบถ่ายโอนคะแนนเสียง อาจนำมาซึ่งการพลิกผันของคะแนนได้ตลอดกระบวนการการนับคะแนนเนื่องจากกระบวนการเรียงลำดับความชอบอาจไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเรียงผู้สมัครคนใดในลำดับใดได้ชัดเจนนักดังนั้นผู้แทนที่ได้คะแนนมาในลำดับแรกของการนับคะแนนรอบที่ 1 หากไม่ชนะในรอบการนับคะแนนครั้งแรกแล้วนั้น อาจพลิกเป็นผู้แพ้การเลือกตั้งได้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจเรียงลำดับความชอบในลำดับ 2 ให้กับผู้สมัครคนอื่นเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการโอนคะแนนให้ผู้สมัครที่ได้ลำดับ 2 หรือลำดับต่อไปแล้ว อาจทำให้ผู้สมัครลำดับอื่นๆ พลิกกลับมาชนะด้วยคะแนนที่สูงกว่าผู้สมัครที่ชนะในรอบแรกก็เป็นไปได้
3. ในกรณีของระบบโอนคะแนนเสียงนั้น บัตรเลือกตั้งอาจยาวเกินไปถ้ามีผู้สมัครหลายคน เนื่องจากเขตเลือกตั้งใหญ่เกินไป ในบางรัฐของประเทศออสเตรเลีย บัตรเลือกตั้งใหญ่เท่ากับผ้าปูโต๊ะ เนื่องจากเขตเลือกตั้งที่ใหญ่เกินไปและมีผู้แทนได้หลายคน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการลงคะแนนเสียงของประชาชน และอาจส่งผลให้ประชาชนไม่พิจารณาผู้สมัครอย่างรอบคอบก่อนการเรียงลำดับความชอบในบัตรเลือกตั้ง
4. ประชาชนอาจสับสนในการลงคะแนนในบัตรเลือกตั้ง และอาจเกิดบัตรเสียจำนวนมากหากไม่ให้ความรู้ในเรื่องกฎระเบียบของการลงคะแนนเสียง รวมทั้งจำนวนผู้แทนที่พึงมีได้ในเขตนั้นๆ ให้ชัดเจน

5. ระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และระบบถ่ายโอนคะแนนเสียงจะใช้เวลานานับคะแนนนานกว่าระบบเลือกตั้งแบบอื่นๆ หากไม่มีผู้ชนะในการนับคะแนนรอบแรก และต้องนับคะแนนหลายรอบเพื่อให้ได้ผู้ชนะ ในบางครั้งอาจนับคะแนนนานเป็นเดือนเลยก็เป็นได้ เช่น ในบางมลรัฐของประเทศออสเตรเลีย

ข้อเสนอแนะ

1. หากประเทศไทยจะนำระบบเลือกตั้งแบบจัดลำดับความชอบ และระบบถ่ายโอนคะแนนเสียงมาปรับใช้ ไม่ควรกำหนดเขตเลือกตั้งที่ใหญ่ หรือมีผู้แทนได้มากเกินไป (ในระบบโอนคะแนนเสียง) เนื่องจากจะทำให้บัตรเลือกตั้งมีขนาดใหญ่ ยากต่อการพิจารณาผู้สมัครของประชาชนรวมทั้งเจ้าหน้าที่นับคะแนนอาจเกิดการสับสน และเกิดข้อผิดพลาดจากการนับได้
2. ในการจัดลำดับความชอบของระบบโอนคะแนนเสียง ควรให้จัดลำดับเฉพาะจำนวนผู้แทนที่พึงมีได้ในเขตนั้นๆ เท่านั้น ไม่ควรให้จัดลำดับความชอบต่อผู้สมัครทุกคน ทั้งนี้เพื่อป้องกันพรรคการเมืองขนาดเล็กที่ได้คะแนนเสียงน้อย อาจพลิกกลับมาชนะในบางเขตเลือกตั้ง รวมทั้งป้องกันการสับสนในการลงคะแนนของประชาชนด้วย
3. หากจะนำระบบเลือกตั้งทั้ง 2 แบบมาปรับใช้ในการเลือกตั้งของไทยนั้น ควรมีการพัฒนาเครื่องนับคะแนนที่ได้มาตรฐาน เพื่อแบ่งเบาภาระการนับคะแนนของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ เครื่องนับคะแนนจะสามารถนับคะแนนได้แม่นยำมากกว่า โดยเฉพาะหากต้องนับคะแนนหลายรอบและยังย่นเวลาการนับให้เร็วมากขึ้นอีกด้วย

4. ในการออกแบบบัตรเลือกตั้งไม่ควรเรียงรายชื่อผู้สมัครตามตัวอักษร ควรเรียงรายชื่อผู้สมัครตามพรรคการเมืองที่สังกัด เพื่อสะดวกในการลงคะแนนของประชาชน นอกจากนี้หากประชาชนต้องการลงคะแนนให้พรรคใดโดยเฉพาะยังสามารถกาคะแนนให้พรรคการเมืองนั้นเพียงพรรคเดียวซึ่งเท่ากับว่าเลือกผู้สมัครจากพรรคนั้นอีกด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมมล ทองธรรมชาติ, สมบูรณ์ สุขสำราญ และปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. (2531). **การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล**. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิจัย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. (2524). **พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมือง**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

ภาษาอังกฤษ

- Australia Election Commission. (2015). [online] Available from: <http://www.aec.gov.au/>
- Bowler, Shaun and David Farrell. (1993). “**Legislator Shirking and Voter Monitoring: Impacts of European Parliament Electoral Systems upon Legislator-Voter Relationships**” . *Journal of Common Market Studies* 31:45-69.
- Duverger, Maurice. (1954). **Political Parties: Their Organization and Activities in Modern State**. London: Methuen.
- Hicken, Allen. (2014). **Thailand under the Alternative Vote, from Thai Data Point**. [online] Available from: <http://www.thaidatapoints.com/project-updates/untitledpost>

McAllister, Ian and Toni Makkai. (1993). “ **Institutions, Society or Protest? Explaining Invalid Votes in Australian Elections**”. *Electoral Studies* 12:23-40.

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

Farrell, David. (1999). “Ireland: A Party System Transformed?”. In David Broughton and Mark Donovan (eds). **Changing Party Systems in Western Europe**. London: Sage.

Farrell, David. (1994). “ Ireland: Centralization, Professionalization and Campaign Pressure” . in Richard Katz and Peter Mair (eds). **How Parties Organize: Adaptation and Change in Party Organizations in Western Democracies**. London: Sage.

Farrell, David, Ian McAllister and David Broughton. (1994). “ The Changing British Voter Revisited: Pattern of Election Campaign Volatility Since 1964” . in David Broughton, David Farrell, David Denver and Colin Rallings (eds). **British Elections and Parties Yearbook, 1994**. London: Frank Cass.

Katz, Richard S. (1989). “ International Bibliography on Electoral Systems” . revised and expanded edition.

International Political Science Association.
Comparative Representation and Electoral Systems
Research Committee.

McAllister, Ian. (1997). “Regional Voting” in Pippa Norris and
Neil Gavin (eds). **Britain Votes, 1997**. Oxford: Oxford
University Press.

Norris, Pippa. (2004). **Electoral Engineering: Voting Rules
and Political Behavior**. Cambridge: Cambridge
University Press.

Zanella, Remo. (1990). “The Maltese Electoral System and
its Distorting Effects”. *Electoral Studies* 9: 205-15.